

Kültürel Farklılıkların Sunumu Üzerine Nitel Bir Araştırma: Kızılıık Şerbeti Dizisi Örneği

SELÇUK İLETİŞİM
DERGİSİ 2025;
18(1):382-410
doi: 10.18094/josc.1585455

HÜLYA ANAKIZ ERTÜRK

ÖZ

Toplamlar, kendilerine özgü kültürel kodlara sahiptir ve bu kodlar, toplamları birbirinden ayırırken; aynı toplum içerisindeki gruplar arasında da kültürel farklılıklar yaratmaktadır. Bu durum kültürel çeşitlilik ile açıklanmaktadır ve kültürel açıdan çeşitli grupları içeren toplamlar heterojen bir yapıya sahiptir. Kültürel farklılıkların nedenleri üzerine kültürel kuramlar çeşitli araştırmalar gerçekleştirmişlerdir. Edward Hall ve Geert Hofstede'ye göre her toplum kültürel bağınıtlarına bağlı kalmaktadır ve bu durum onları kültürel açıdan farklılaştırmaktadır. Bu durum toplamları kolektivist veya bireyci olması şeklinde kategorize edebileceği gibi eril ve dişil olarak da sınıflandırmaktadır. Dolayısıyla bu durum toplamların kültürel açıdan değeri ve normlarının ayrışmasına neden olurken, onların iletişim biçimlerini de farklılaştırmaktadır. Bu çalışmada kültürel farklılıkların temsili açısından önemli bir veri kaynağı olan "Kızılıık Şerbeti" adlı dizi, Geert Hofstede'nin kültürel boyutlar kuramı temel alınarak analiz edilmiştir. Hofstede'nin kültürel boyutlar kuramına göre analiz yapılmasının nedeni dizide sunulan kültürel farklılıkların kurama uygunluğudur. Dizi, kültürel farklılıkların ve çatışmaların sunumu açısından önemli bir inceleme alanı sunmaktadır. Şimdiye kadar yayınlanan bölümlerden amaca uygun örnekler seçilmiş ve bu sahneler Dey'in betimsel analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir. Kültürel farklılıklar kategorilere ayrılmış; dizide iki farklı kültüre sahip ailenin dil kullanım pratikleri, metaforik olguları anlamlandırma biçimleri, ritüeller ve özel günlere yükledikleri anlamlar ile toplumsal cinsiyet bağlamında farklılaşan tarafları analiz edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kızılıık Şerbeti, Kültürel Farklılık, Kültürel Kuramlar, Betimsel Analiz Tekniđi, Amaçsal Örnekleme

HÜLYA ANAKIZ ERTÜRK

Dr. Öğr. Üyesi

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

hulyaerturk@ohu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-5447-7603>

Geliş Tarihi: 14.11.2024 Kabul Tarihi: 27.02.2025 Yayın Tarihi: 15.04.2025

Atıf/Citatiton: Anakız Ertürk, H. (2025). Kültürel farklılıkların sunumu üzerine nitel bir araştırma: Kızılıık Şerbeti dizisi örneği. *Selçuk İletişim*, 18(1), 382-410. <https://doi.org/10.18094/josc.1585455>

A Qualitative Research on the Presentations of Cultural Differences: The Case of Kızılıcak Şerbeti TV Series

JOURNAL OF SELÇUK
COMMUNICATION 2025;
18(1): 382-410
doi: 10.18094/josc.1585455

HÜLYA ANAKIZ ERTÜRK

ABSTRACT

Societies have their own unique cultural codes, and while these codes differentiate societies from one another, they also create cultural differences between groups within the same society. This is explained by cultural diversity and societies that include culturally diverse groups have a heterogeneous structure. Cultural theorists have conducted various studies on the causes of cultural differences. According to Edward Hall and Geert Hofstede, every society adheres to its cultural correlates and this makes them culturally differentiated. This situation can categorize societies as collectivist or individualist, as well as masculine and feminine. Therefore, while this situation causes societies' cultural values and norms to diverge, it also differentiates their communication styles. In this study, the TV series "Kızılıcak Şerbeti", which is an important data source in terms of the representation of cultural differences, was analyzed based on Geert Hofstede's cultural dimensions theory. The reason for analyzing according to Hofstede's Cultural Dimensions Theory is the appropriateness of the cultural differences presented in the series. The series offers an important area of investigation in terms of the presentation of cultural differences and conflicts. Appropriate examples were selected from the episodes aired so far and these scenes were analyzed using Dey's descriptive analysis technique. Cultural differences were categorized and the language use practices of the two culturally different families, the way they make sense of metaphorical phenomena, the meanings they attribute to rituals and special days, and the differentiating aspects in the context of gender were analyzed.

Keywords: Kızılıcak Şerbeti, Cultural Difference, Cultural Theorists, Descriptive Analysis Technique, Purposive Sampling

HÜLYA ANAKIZ ERTÜRK

Asst. Prof. Dr.

Niğde Ömer Halisdemir University

hulyaerturk@ohu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-5447-7603>

Received: 14.11.2024 Accepted: 27.02.2025 Published: 15.04.2025

Atıf/Citatiton: Anakiz Ertürk, H. (2025). Kültürel farklılıkların sunumu üzerine nitel bir araştırma: Kızılıcak Şerbeti dizisi örneği. *Selçuk İletişim*, 18(1), 382-410. [https://doi.org/ 10.18094/josc.1585455](https://doi.org/10.18094/josc.1585455)

GİRİŞ

Farklıklar başkasına ait bir nosyondur. Birey, karşıdaki kültür için farklı tanımlaması yaparak, kendi kültür tanımını da gerçekleştirmektedir. Bu durum aynı kültür içerisinde ötekini yaratmaktadır. Üzerinde uzlaşılmadığı müddetçe kültürel farklılıklar sorun olarak görülecek ve bu sorunlar çoğalarak çatışma yaratacaktır. Kültürel farklılıklar; dil, din gibi temel öğelerin yanı sıra gündelik yaşam biçimlerinde, kıyafet ve aksesuarlarda, ritüellerde ve özel günlerde olmak üzere birçok süreçte gözlemlenebilen bir anlama sahiptir.

Edward Hall ve Geert Hofstede kültürleri birbirlerinden ayıran nedenleri kategorileştirmişlerdir. Bir toplum eril veya dişi, kolektivist veya bireyci, monokron veya polikron ya da güç aralığı bakımından düşük ya da yüksek toplumlar olmak üzere farklı türlere ayrılmaktadır. Toplumlar, sahip oldukları özelliklere göre kategorilere ayrılarak farklı kimlikler üzerinden tanımlanır. Bu çalışmada, muhafazakâr ve modern toplum kavramları açıklanarak bir betimleme yapılmıştır. Muhafazakâr toplum, geleneksel değerleri koruyan ve ilahi kökenli uygulamalara dayalı bir yapıya sahipken; modern toplum, bireysel hak ve özgürlüklere önem veren, kolektivist toplum yaşantısına karşı bireyci, kadın erkek eşitliğinin esas olduğu bir anlama sahiptir.

Bu tanımlamalara bağlı kalınarak Ünal Ailesi için muhafazakâr, Arslan ailesi için ise modern aile betimlemesi kullanılmıştır. Çalışma iki ailenin kültürel açıdan farklılaşan yönlerini ortaya çıkarabilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Dizide sunulan kültürel farklılıklar, Türkiye'deki toplumsal yapının çeşitliliği hakkında bilgi vermektedir. Dizi, farklı kültürel değer sistemlerinin bir arada var olma çabasını ve bu çabanın yarattığı gerilimleri, kültürlerarası iletişim bağlamıyla sunması açısından önemlidir. Bununla birlikte Kızılıcak Şerbeti, aynı toplum içindeki kültürel farklılıkları ele alma biçimiyle yalnızca bir eğlence aracı olmanın ötesine geçerek izleyicilerde farkındalık yaratmaktadır.

KÜLTÜREL FARKLILIK, İLETİŞİM VE TOPLUM ÜZERİNE KURAMSAL BİR OKUMA

Kültür bilimi ile uğraşanlar kültürel benzerlikler ve ortaklıklar yerine kültürel farklılıklara odaklanmayı önermektedirler, çünkü ortak insani değerlere odaklanmak farklılıkların öğrenilmesini engellemektedir. Bireyin kendi kültürü ile karşı kültür arasındaki farkları öğrenmesi, insan ilişkilerinde önemlidir (Kartarı, 2014, s. 17).

Kültür¹, başlangıçta hayvan ve ürünlerin yetiştirilmesi anlamında kullanılmış, daha sonra bu anlamdan türeyerek yeteneklerin gelişmesini ifade etmiştir (Williams, 1977, s. 11) ve kültür; toplumların maddi ve maddi olmayan sembolik ve öğrenilmiş ürünlerinin, kuşaktan kuşağa aktarımı olarak tanımlanmaktadır (Cevizci, 2021, s. 273). Bununla birlikte kültür, değerler ve normlar, davranışlar ve eserler gibi toplumun soyut ve somut yönlerini içeren, farklı alanlarda görülen ve bir toplumu karakterize eden yapıya sahiptir. Kültür dil, din, sanat, müzik, yeme- içme, giyinme ve sosyal normlar da dâhil olmak üzere insan yaşamının çeşitli yönlerini kapsayan dinamiklerdir ve bu dinamikler toplumlar ve gruplar arasında farklılık göstermektedir.

Kültürel farklılıklar ise farklı insan grupları arasındaki inançlar, değerler, gelenekler, davranışlar ve eserlerde görülmektedir (Liu ve Zhang, 2021, s. 307). Tarih, coğrafya, din, etnik köken ve sosyoekonomik faktörler gibi unsurlarla kültürel farklılıklar belirlenebilmektedir. Bu bağlamda, kültürel kuramcılar da bir toplumu diğerlerinden farklı kılan faktörleri kategorize ederek açıklamışlardır.

Edward T. Hall toplumların zaman, bağlam, mekân ve iletişim gibi unsurlar doğrultusunda² farklılık gösterdiğini ifade etmektedir. Hall'e göre toplumlar arasında zaman farklı bir anlama sahiptir ve kültürler birbirlerinden zamanı algılama ve kullanım biçimleri açısından farklılaşmaktadır. Bu doğrultuda Hall, zamanı algılama ve kullanma biçimlerine göre toplumları monokron ve polikron olmak üzere iki açıdan ele almaktadır.

Monokron toplumlar, zamana ekonomik bir anlam yükler; zamanı planlanması, tasarruf edilmesi ve yönetilmesi gereken bir süreç olarak görürler. Buna karşın polikron toplumlar zamanı sabit saatler yerine esnek bir şekilde kullanırlar ve bu toplumlar dakik değildir (Hall, 1983, s. 13-14).

Toplumlar zamanı kullanma biçimleri bakımından farklılaşabildiği gibi mekâna yükledikleri anlam itibarıyla da birbirlerinden ayrılmaktadır. Hall'e göre farklı kültürlerdeki bireylerin mekâna yükledikleri anlam, o bireylerin üyesi oldukları kültürlerin mekân algısına bağlıdır. Mekâna yüklenen anlam, canlıların

¹ "Kültür" kelimesinin kökeni Latince "cultura" kelimesine dayanmaktadır ve "yetiştirme" veya "eğilim" anlamına gelmektedir. Terim modern anlamıyla ilk kez 18. yüzyılda Alman filozof Johann Gottfried Herder tarafından, farklı insan gruplarının benzersiz özelliklerini tanımlamak için kullanılmıştır. Herder'in *Another Philosophy of History and Selected Political Writings* adlı eserinde bu kavram geçmektedir ve eserin tanıtımında, fikir tarihçilerinin çoğu bu kavramın kökenini Herder'e dayandırmaktadır. Sosyolojik Düşünce Sözlüğü'nde Herder kültürü "ortak bir ruhun canlı ifadesi" olarak tanımlamıştır.

² Edward Hall "The Silent Language" (1959) ve "Beyond Culture" (1976) adlı eserlerde kültürlerarası iletişimi etkileyen faktörleri zaman, bağlam, mekân ve iletişim olmak üzere dört kategoride ele almaktadır.

belirli bir mekâna hâkim olarak onu kullanması ve savunmasıdır. Bu durum, kültürlerin birbirinden farklılaşmasına neden olur (1973, s. 39). Her birey kendine ait bir mekâna ihtiyaç duyar; bu alana izinsiz girildiğinde saygısızlık veya saldırganlık olarak algılanabilir. Bu algı, kültürler arasında farklı bir anlama sahiptir (Hall ve Hall, 1990, s. 11). Nitekim bir toplumda kişisel mesafe sınırına yaklaşmak bir tehdit olarak algılanırken, diğer bir toplumda bu durum samimiyet göstergesi olarak kabul edilebilir, nedeni ise sözsüz iletişim kodlarının farklılığıdır.

Hall'ın sınıflandırmasında yer alan toplumların bağlam bakımından farklılaşması ise toplumların iletişim biçimlerine göre kategorize edilmesi anlamına gelmektedir. Edward T. Hall (1959), anlamın ve iletişim biçimlerinin kültürler arasında nasıl farklılaştığını, bağlam ve bilgi oranlarına göre açıklamaktadır. Hall, bağlam düzeyinin iletişimin doğasını belirlediğini ve bağlamın tüm insan davranışları için bir temel oluşturduğunu ifade etmektedir (1994, s. 27). Bir diğer ifade ile kişi yaşamı boyunca çok sayıda uyarıcıya maruz kalmaktadır. Kültür bu uyarıcılara karşı bir filtre görevi üstlenerek, uyarıcılar konusunda bireyi yönlendirmektedir (Soydaş, 2010, s. 52). Hall, toplumlar niçin birbirlerinden farklılaşır sorusuna zaman, mekân, bağlam ve iletişim şeklinde yanıt verirken; Hofstede, toplumların farklılaşma nedenlerini bireycilik, kolektivizm, erillik, dişilik, güç aralığı gibi ana kavramlar çerçevesinde ele almıştır. Bir diğer ifade ile Hofstede, toplumların otoriteye, bireylere ve gruplara verdiği anlamların farklılıklarının nedenlerini inceleyerek, ataerkil ve müzakereci toplumların farklı yönlerini ve savunma stratejilerine bakmıştır ve kültürlerarası farklılıkların temelini bu perspektifle açıklamaya çalışmıştır (Kartarı, 2014, s. 101-102).³ Bu ayırım literatürde önemli bir yere sahiptir.⁴ Hofstede, kültürel boyutlar kuramında bazı toplumları kolektivist, bazı toplumları da bireyci olarak adlandırmaktadır. Bireyci kültür politik bir anlam taşımamaktadır. Çünkü Hofstede'nin ifade etmek istediği anlam; devletin birey üzerindeki gücü değil, grubun birey üzerindeki gücüdür. Bu bağlamda özellikle geniş ailelerde kolektivist kültür misyonu vardır ve bireylere biz anlayışı kazandırılmaktadır. Buna karşın bireyci toplumlarda bireysel çıkarlar toplumsal çıkarlardan daha önemlidir. Bireyci kültürler anne baba ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde yetişen

³ Çok uluslu bir şirket olan IBM'in elemanları üzerinde kültürel farklılıkların nedenlerini anlamak için bir araştırma gerçekleştirmiştir. 50'den fazla ülkede yaşayan kişiler üzerinde yaptığı bu araştırmanın örneklemini seçerken, bulundukları ülkenin alt kültürlerinden gelmesine ve vatandaşlık hakkının bulunmasına dikkat etmiştir (Kartarı, 2014, s. 101).

⁴ Genel olarak, Geert Hofstede'nin kültürel boyutlar üzerine yaptığı araştırma, kültürel çeşitliliğin anlaşılmasına katkı sağlamış ve bunun uluslararası iş dünyası, örgütsel davranış ve kişiler arası ilişkiler gibi hayatın çeşitli yönlerindeki etkileri üzerinde önemli bir rol oynamıştır (Zeidabadi & Kahvand, 2018, s. 21).

bireylerde görülmektedir. Bu tür çekirdek ailelerde, kısa sürede 'ben' kavramı algılanarak bireysel kimlik oluşmaktadır (Kartarı, 2014, s. 112).

Bununla birlikte gücün dağılımı, otoriteye verilen önem ve hiyerarşinin anlamı kültürler arasında farklılık göstermektedir. Hofstede, güç aralığını bir ülkenin kurum veya kuruluşlarındaki daha az güce sahip üyelerin, güç dağılımındaki eşitsizliğini ifade etmek için kullanmaktadır. Bu teoriye göre, güç aralığı kültürel bir boyuttur ve bir toplumda güç dağılımının nasıl algılandığını ve kabul edildiğini ifade etmektedir. Güç aralığı yüksek olan toplumlarda, sosyal statü ve güç eşitsizlikleri daha belirgin olup, liderlere ve otoriteye genellikle yüksek saygı gösterilmektedir. Buna karşılık, güç aralığı düşük olan toplumlarda, daha fazla eşitlik ve iş birliği vurgulanmaktadır ve liderlere daha az bağlılık vardır (1994, s. 27).

Toplumlari birbirlerinden ayıran bir diğer ölçüt erillik ve dişilliktir. Hofstede'nin erillik ve dişillik kavramları, bir kültürde değerlerin, görevlerin ve cinsiyet rollerinin erkekler ve kadınlar arasındaki dağılım şeklini ifade etmektedir (1998, s. 29). Dişil kültürlerde sadece marjinal duygusal ve sosyal rol farklılaşması olduğu düşünülürken, eril kültürlerde kadınlar ve erkekler arasında belirgin farklılıklar olduğuna inanılmaktadır. Eril toplumlarda cinsiyetler arasında maksimum farklılık bulunur ve ebeveyn rolleri açısından bakıldığında, babalar gerçekçi kararlar alırken, anneler duygusal karar vericiler olarak görülür. Dini odak noktası tanrı veya tanrılar üzerinedir ve cinselliğe karşı ahlakçı bir tutum sergilenir. Aile planlaması ve karar alma gibi durumlarda erkekler ön plandadır. Buna karşın dişil toplumlarda cinsiyetler arasındaki farklılıklar minimum düzeydedir. Dini açıdan tanrı inancının belirleyiciliği yoktur; bunun yerine diğer insanlara yönelik bir yaklaşım benimsenir. Siyasi temsilde ve aile planlamasında kadınlar ön plandadır (Hofstede, 2011, s. 12). Tüm bu açıklamalar ışığında Hofstede, bireyciliğe karşı kolektivizm, güç mesafesine karşı yakınlık ve erillik karşı dişillik gibi kültürel boyutları, çeşitli kültürel özellikleri ve farklılıkları incelemek için kullanmıştır.

Bir toplumun bireyci veya kolektivist oluşu, eril veya dişil eğilimler göstermesi veya toplumun otoriteye yüklediği anlam toplumların değer ve normlarını şekillendirmektedir. Değer ve normların farklılaşması ise toplumları kategorize etmektedir. Değer, anlam itibarıyla, insan eylemlerini meşrulaştırma, tercih yapma ve olayları değerlendirmede bir ölçüt olarak kullanılırken (Aydın, 2011, s.

93), norm⁵ ise küçük gruplardan büyük topluluklara kadar, en az iki insanın bulunduğu her yerde ortaya çıkan, karşılıklı görev ve sorumlulukları ya da olması gereken ilkeleri ifade etmektedir (Demir ve Acar, 2002, s. 304). Normlar bir toplumda insanların neyi, ne zaman ve nasıl yapmaları gerektiğini belirleyen kurallar olup, sosyal hayatı düzenleme işlevi görmektedir (Yanardağ, 2017, s. 42).

Bir toplumun değer yargıları ve normları, o toplumun kültürel farklılık düzeyine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu durum ifade edildiği üzere, toplumları farklı kategorilere ayırmaktadır. Bir diğer ifade ile kültürel yaşantıların farklılığı, bunlara bağlı olarak değerlerin ve normların farklılaşması toplumların kimliklerini de belirlemektedir. Toplumda birçok kimlik türü vardır, çalışmanın amacı doğrultusunda ise muhafazakâr ve modern kimlik tanımlamasına bağlı kalınarak araştırma betimlenmiştir.

Muhafazakârlık kelime anlamıyla (Demir ve Acar, 2002, s. 293) mevcut yapıyı oluşturan geleneksel değerleri ve normları koruma isteği ve geleneklere koruma olarak tanımlanmaktadır. Muhafazakarlık gelenekselliği ifade etmektedir ve muhafazakâr toplumların doğası ilahi yasalardır ve Hegel'e göre geleneksellik ilahi kökenlidir (Aydın, 2011, s. 171). Türkiye'de muhafazakarlık İslamcılığın kod adı olarak görülmektedir (Bora, 2021, s. 342). Modernizm öncesinde, toplumlar ortak bir mutlakiyetle tanrıya bağlıydılar. Modernleşme ile Batı devleti bu bağlantıyı koparmıştır (Taylor, 2009, s. 3) ve bunun adı modernleşme olarak tanımlanmıştır.

Modernleşme geleneksel toplumların basit yapılarının karmaşılaşarak, batılılaşması anlamına gelmektedir ve modern toplumların değerleri, Batılı değerler olarak ifade edilmektedir (Marshall, 2005, s. 509). Modern toplumlar bireyci ve özgürlükçü toplumlardır, ataerkil yapının görünümü minimum düzeydedir. Geleneksel toplumlar ile aile ilişkilerinin önemli olduğu, dayanışma ve ortak değerlere vurgu yapılan toplum tanımıdır (Tönnies, 2019).

⁵Normlar içerisinde adetler, gelenekler ve görenekler yer almaktadır. *Adet* kelimesi, *teamül* ile aynı anlama gelmektedir (Yasin, 2014, s. 29). Ziya Gökalp, *Türk Töresi* adlı eserinde *teamül* kelimesini "alışlagelmiş ve yapılagelmiş" olarak tanımlamıştır (1976, s. 130). *Âdetler*, kutlamalar ve ritüellerde ortaya çıkan kurallardan oluşur. Âdetlerin neden yapıldığına dair bir sorgulama yapılmaz ve bunları mantık yoluyla anlamak genellikle mümkün değildir. *Görenek*, alışkanlık, moda ve âdetleri içeren daha geniş bir anlam taşır. Toplumda bir kişi göreneklere uygun davranmadığında, genellikle "görgüsüz" olarak nitelendirilir (Kartarı, 2014, s. 230-231). *Gelenek*, Türk Dil Kurumu'na (2024) göre, "*Bir toplumda veya toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar*" olarak tanımlanır.

Modern ve geleneksel toplum tanımlamalarına bağlı kalınarak, kültürel boyutlar kuramı çerçevesinde modern toplumların dişil, bireyci, güç aralığı bakımından düşük toplumlar olduğunu söylemek mümkündür, nitekim modern toplumlar bireyci ve özgürlükçü bir yapıya sahiptir. Bu tür toplumlarda otoriteye verilen önem daha az olduğu için, toplumsal cinsiyet eşitsizliği daha belirsiz olabilmektedir.

Muhafazakâr toplumun ataerkil tanımlamasına bağlı kalarak, bu toplumların eril normlarla düzenlediğini söylemek mümkündür. Eril yapının ve otoritenin önemli olduğu toplumlarda ise bireysel çıkarlar daha belirsizdir. Bununla birlikte muhafazakâr toplumların temelinde ilahi kökenli kurallar belirleyicidir ve bu kurallar da otorite anlamına gelmektedir. Aile ilişkileri önemli olduğu için bu toplumların kolektivist olduğunu söylemek mümkündür.

Toplumların birbirlerinden ayrılan yönleri sözlü ve sözsüz iletişim kodlarına doğrudan yansımaktadır. Bu farklılıklar, toplumların iletişim tarzlarını, etkileşim biçimlerini ve kültürel ifadelerini şekillendirmektedir. Nitekim iletişim ve kültür birbirini tamamlamaktadır ve Hall'e göre kültür iletişimidir, iletişim de kültürdür (1959, s. 119). İletişim sözlü ve sözsüz pratiklerin toplamından oluşan bir süreçtir. Bu süreçte Bourse ve Yücel'e göre ses sinyalleri, söz sırası, iletinin yapısı, ritüellerin işleyişi ve duyguların ifadesi gibi birçok unsur farklılaşmaktadır (2021, s. 59). Bir diğer ifade ile kültürel yaşantıya bağlı olarak, bir toplumda sözlü iletişim, sözsüz iletişimden daha önemli bir yer edinebilir veya sözsüz iletişim kültürlerarasında farklılaşabilir. Çünkü iletişim evrensel bir ortaklık taşımamaktadır. Sözsüz iletişim⁶ kültürler arasında farklılaşabildiği, sözlü iletişimin kullanım pratikleri de her kültürde aynı değildir. Kartarı 'ya göre (2014) toplumlar, sözlü iletişimde dili doğrudan veya dolaylı, araçsal veya duygusal, kişisel veya bağlamsal bir biçimde kullanmayı tercih ederek farklılaşabilmektedir.⁷

⁶ Ekman ve Friesen'in 1971 yılında gerçekleştirdiği bir araştırmada, her duygusal ifadenin evrensel olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (1971, s. 124). Bu nedenle, jest ve mimikler kültürlerarası ayrışabilir. Örneğin, Hall'e (1959, s. 79) göre, başparmağın yukarı kaldırılması bir toplumda onaylayıcı bir işaret olarak kabul edilirken, başka bir toplumda bu hareket olarak algılanabilmektedir.

⁷ Doğrudan iletişim, duygu ve düşüncelerin karşı tarafa açıkça ifade edildiği sözlü iletişim biçimi olarak tanımlanırken, Güngör'e göre, bir aracın kullanılmasıyla gerçekleşen iletişim dolaylı iletişim olarak tanımlanır (2011, s. 42). Doğrudan iletişim türünde "kesinlikle", "tamamen" gibi kesinlik içeren ifadeler kullanılırken, dolaylı iletişimin yaygın olduğu kültürlerde "belki", "bazen", "kismetse", "inşallah", "bakalım" gibi belirsizlik taşıyan ifadeler tercih edilmektedir (Kartarı, 2014, s. 167). Araçsal ve duygusal iletişim sınıflandırmasına göre, araçsal iletişim gerekçelere dayalı, kaynak yönelimli ve amaç merkezli bir iletişim tarzını ifade ederken; duygusal iletişim biçimi, uygun açıklamalar ve onaylarla iletişimdeki ortak benzerlikleri vurgulayan bir iletişim şeklidir (Gudykunst, 1988, s. 112). Bununla birlikte kişisel veya bağlamsal bir dil de tercih edilmektedir. Bu durum toplumların bireyci ve kolektivist yapısına göre farklılık göstermektedir. Kişisel sözlü iletişim

Modern ve muhafazakâr toplum yapısının sözlü ve sözsüz iletişim kodları toplumların kültürel kodlarına göre şekillenmektedir. Modern toplumun özellikleri bireyci, muhafazakâr toplum ise kolektivist toplum özellikler taşıdığı söylenebilir. Bireyci kültürde sözlü iletişim açık ve nettir; dolayısıyla doğrudan iletişim yaygındır. Buna karşın kolektivist kültür ise daha dolaylı bir iletişim tarzını benimsemektedir (Karadağ, 2020, s. 46). Ayrıca bireyci kültür teması daha uzaktırlar ve sözsüz iletişim daha azdır, kolektivist toplumlar ise dokunma kültürüne daha yatkındır ve dolayısıyla sözsüz iletişim kültürü yaygındır (Aydın, 2006, s. 233).

Özetle, toplumlar kültürel açıdan birbirlerinden ayrılmaktadır, bu durum toplumların olay ve olguları değerlendirme biçimlerini ve gündelik yaşantılarını birbirlerinden farklılaştırmaktadır. Bir diğer ifade ile toplumların birbirlerinden ayrılan yönleri, onların değer ve normlarını oluşturmaktadır. Herhangi bir toplumda dokunulmazlığı olan bir durum, diğer toplumda daha az değerli olabilir. Bunun sonucunda toplumların iletişim şekilleri farklılık göstermektedir; sözlü iletişim bir toplumda daha önemli iken, diğer bir toplumda sözsüz iletişim daha fazla belirleyici olabilmektedir. Birçok toplum sınıflandırması mümkündür, ancak çalışmanın amacı doğrultusunda modern ve muhafazakâr toplum sınıflandırması kullanılmıştır. Bu sınıflamaya göre Ünal Ailesi için muhafazakâr aile betimlemesi kullanılırken, Arslan Ailesi için modern aile tanımı kullanılmıştır.

DİZİ HAKKINDA: KIZILCIK ŞERBETİ

Gold Film tarafından hazırlanan Kızılıcık Şerbeti adlı dizinin yönetmenliğini Hakan Kırvavaç, senaristliğini ise Melis Civelek üstlenmektedir. Dizi, modern ve muhafazakâr olarak tanımlanan iki zıt ailenin arasındaki kültürel farklılıkları karşılaştırmalı bir şekilde ele almaktadır. Modern aileyi temsil eden Kıvılcım karakteri, iyi eğitilmiş, modern bir görünümü olan, beyaz yakalı bir işte çalışan ve iki kızını kendi ideolojisi doğrultusunda yetiştiren bir kadın olarak tasvir edilmektedir. Kıvılcım, eşinden boşanmış ve kızlarının eğitimi önceliğiyle hareket eden bir anne figürüdür. Kızlarının eğitim süreci boyunca evlilik yapmalarını istememektedir. Ancak, dış hekimliği fakültesinde okuyan büyük kızı Doğa, annesi Kıvılcım'a evlenmek istediğini söyler. Kıvılcım, bu evliliğin kızının eğitimini engelleyeceğinden endişe ettiği için bu isteği reddeder. Doğa, annesinin onayını almadan muhafazakâr bir ailede yetişmiş olan Fatih ile evlenir.

biçimi, birey merkezli ve "ben" kimliğini içeren bir konuşma tarzını ifade ederken, bağlamsal sözlü iletişim, toplumsal rol ve statü merkezli bir konuşma biçimini içermektedir (Kartarı, 2014, s. 177).

Evliliğin ardından Doğa, eşinin ailesiyle annesini tanıştırır. Bu tanışma sırasında modern ve muhafazakâr aileler karşı karşıya gelir. Dizide, bu iki ailenin farklılıkları ve bu farklılıkların ilişkiler üzerindeki etkileri ele alınmaktadır (Show TV, 2024).

Metodoloji

Araştırmanın Amacı ve Önemi:

Kültürlerarası iletişim literatüründe kültürel farklılık konusu önem taşımaktadır. Nitekim kültürel farklılıklar kültürel çatışmaların tespitini sağlamaktadır. Kızılıcak Şerbeti adlı dizi iki farklı kültürel yaşantıya sahip ailenin, birbirlerinden kültürel olarak ayrılan yönlerini sunmaktadır. Kızılıcak Şerbeti adlı dizi farklı araştırmacılar tarafından incelenmiştir.⁸

Kimlik temelli bir betimlemenin yer aldığı "*Kültürel Farklılıkların Sunumu Üzerine Nitel Bir Araştırma: Kızılıcak Şerbeti Dizisi Örneği*" adlı bu makalede, muhafazakâr ve modern aile olmak üzere iki kimlik sınıflandırması yapılmıştır. Bu sınıflandırma, kültürel boyutlar kuramı temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada erilik, dişilik, kolektivizm, bireycilik ve güç mesafesi gibi toplumsal farklılıkların muhafazakâr ya da modern kimlik ile ilişkisi araştırılmıştır. Bu çalışma kültürlerarası iletişim açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi:

Dizinin yayınlanan güncel bölüm sayısı 75'tir. Yayınlanan bölümler içerisinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda dizi içerisinden kültürel farklılık teması içeren 11 bölüm seçilmiş ve bu bölümler analiz edilmiştir. Dil farklılık kategorisi ise bölümlerin tamamı incelenerek gerçekleştirilmiştir. Dizinin bölümlerine, YouTube platformu üzerinden erişim sağlanmıştır.

⁸ Bu çalışmalardan ilki "İslami Kimliğin Dizilerdeki Sunumu: Kızılıcak Şerbeti Örneği" adlı makale olup, bu makalede tek bir ideoloji araştırması söz konusudur. "*Seküler ve Muhafazakâr Kimlik Bağlamında "Kızılıcak Şerbeti" Dizisinin Alınlanmasına Yönelik Bir Çalışma*" adlı makalede ise izleyiciler üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, izleyiciye iletilen mesajların, farklı demografik özelliklere sahip bireyler tarafından nasıl yorumlandığı incelenmektedir.

Araştırma Yöntemi:

Araştırmada nitel bir yöntem olan betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini dahilinde elde edilen veriler, Dey'in betimleme, sınıflama ve ilişkilendirme olmak üzere üç aşamadan oluşan nitel analiz yaklaşımı ile incelenmiştir.

Jan Dey, nitel bir verinin analizinin gerçekleştirilmesi için parçalara ayrılması gerektiğini savunmaktadır. Dey'e göre karakteristik unsurların yapısını ortaya çıkarmak amacıyla veriler betimlenmeli, sınıflandırılmalı ve ilişkilendirilmelidir. Buna göre, betimleme "kelimelerle ortaya koymak" anlamına gelir ve bir kişinin, nesnenin veya olayın "özelliklerini aktarmak" olarak tanımlanır. Sınıflama, betimlemeye dayalı bir bağlam içerisinde gerçekleştirilirken, ilişkilendirme ise verilerin birbirleriyle ilişkilendirilmesi sonucu elde edilen bir çıktıdır (1993, s. 32-38). Araştırmanın aşamaları şu şekilde gerçekleştirilmiştir.

1. Betimleme Aşaması

Araştırmanın verileri olan dizi karakterleri incelenmiştir. Bu aşamada karakterlerin kültürel özelliklerine yer verilerek, kimlik tanımlaması gerçekleştirilmiştir. Bu betimlemeler üzerinden karakterlerin kültürel özellikleri, davranış ve iletişim biçimleri aktarılmıştır.

2. Sınıflandırma

Dizide sunulan kültürel farklılıklar kategorilere ayrılmıştır. Kategorilerin belirlenmesinde dizinin bölümleri izlenerek kültürel açıdan sunulan farklılıklara göre kategoriler oluşturulmuştur. Bu bağlamda, oluşturulan kategoriler dahilinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- **Dil Kullanım Pratikleri:** İki farklı kültürel yaşantıya sahip ailenin dil tercihleri tespit edilmeye çalışılmıştır.
- **Metaforik Olguların Anlamlandırılması:** Metaforik olguların kültürel bakış açısına göre kullanılma biçimleri nelerdir ve metaforik olgular hangi anlamları üretmektedir?
- **Toplumsal Cinsiyet Farklılıklar:** Kültürel farklılıklar toplumsal cinsiyet rollerini nasıl şekillendirmektedir?
- **Ritüellere ve Özel Günlere Yüklenen Anlam:** Farklı kültürlerin aynı özel gün ve ritüelleri anlamlandırma biçimleri tespit edilmek istenmiştir.

3. İlişkilendirme Aşaması:

Bu aşamada, temalar arasındaki bağlantılar, dizinin genel anlatı yapısına bağlı kalınarak analiz edilmiştir ve kültürel aktarımların anlatı içerisindeki rolü ve anlam üretme biçimleri tartışılmıştır.

Araştırma Soruları

Analizin gerçekleştirilmesi için aşağıdaki araştırma sorularına yer verilmiştir.

- Kültürel boyutlar kuramına göre kültürel farklılıkların anlamlandırma biçimleri nelerdir?
- Kültürel farklılıklar, dizide hangi metaforik sahneler aracılığıyla görünür hale getirilmektedir?
- Kültürel farklılıklar, toplumların rol, davranış ve iletişim biçimlerini nasıl etkilemektedir?

Bulgular ve Yorum: Kızılıcak Şerbeti Adlı Dizide Aktarılan Kültürel Farklılıkların

Analizi

Kuramsal çerçevede, güç aralığı bakımından yüksek olan kültürler, genellikle eril ve kolektivist özellikler taşımaktadır. Buna karşın, güç aralığı düşük olan toplumlarda bireycilik daha belirgin olup, dişilik daha azdır. Dolayısıyla, kültürlerarası farklılıkların nedenleri farklı başlıklar altında kategorize edilse de bu başlıklar birbirine temas etmekte ve örtüşmektedir. Bu doğrultuda, analiz sürecinde kategoriler detaylı bir şekilde incelenmiş ve her bir kategori altında öne çıkan kültürel farklılık unsurları vurgulanmıştır.

Kültürel Boyutlar Kuramına Göre Karakterlerin Analizi

Çalışma, güç aralığı, kolektivizm ve bireysellik ile eril ve dişil kültür farkları bağlamında karakterler ve sahne içerikleri üzerinden analiz edilmiştir. Araştırmanın temel sorularından biri olan "*Kültürel farklılıklar, toplumların rol, davranış ve iletişim biçimlerini nasıl etkilemektedir?*" sorusuna yanıt aranmıştır. Bu doğrultuda Abdullah Ünal, Pembe Hanım, Kıvılcım ya da Kıvılcım Arslan, Nursema, Fatih ve Doğa karakterleri, kültürel farklılıklar çerçevesinde karakter, sahne ve diyalog analizleri ile incelenmiştir. Karakterlere *hanım*, *bey* veya doğrudan isimle hitap edilmesi, dizide bu hitap şekillerinin tercih edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Ünal Ailesi

Abdullah Ünal: Abdullah Ünal karakterini iki oyuncu canlandırmıştır. Settar Tanrıöğen beyin kanaması (Beyazperde, 2024) nedeniyle diziden ayrılmış Ahmet Mümtaz Taylan, Abdullah Ünal karakterini canlandırmaya devam etmiştir. Abdullah Ünal altmışlı yaşlarında baba rolünde, varlıklı bir iş adamı, şirketin yönetim kurulunda başkan, çocukları ve eşi üzerinde karar verme hakkına sahip geleneksel baba karakterini yansıtmaktadır. Eşi Pembe Hanım, çocukları Mustafa, Nursema ve Fatih Ünal'dır. Abdullah Ünal'ın yemek masasındaki yeri masanın başıdır, nitekim masanın başındaki kişi otoriteyi ve statüyü simgelemektedir.⁹ Yaşça ailenin en büyüğü olması sebebiyle şirketin de yönetim kurulu başkanlığını yürütmektedir. Girdiği ortamda ayağa kalkılarak karşılanır ve o yemeğe gelmeden yemeğe başlanılmaz. Aile üyeleri tarafından otoritesine itaat edilmesini ister, edilmediğinde yaş, baba ve eş kimliği üzerinden kendinin ayrıcalıklı olduğunu dile getirir. Bununla birlikte Abdullah Ünal, otoriter kişilik karakter tanımının içerisinde ılımlı ve pozitif kişilik özelliklerini de taşımaktadır.

Pembe Hanım: Pembe Hanım karakteri görücü usulüyle genç yaşta Abdullah Ünal ile evlenmiştir. Ev içi roller ve çocuk bakımı gibi geleneksel görevleri üstlenen Pembe Hanımın, ekonomik bağımsızlığı bulunmamaktadır. Kadının asıl rolünün çocuk bakımı ve ev işleriyle sınırlı olması gerektiğini savunan bir karakteri canlandırmaktadır. Nitekim Pembe Hanım yardımcıları olmasına rağmen yemek yapıp, ev işleri ile uğraşan, eşine hizmet eden, çocuklara bakım veren geleneksel bir anne rolündedir.

Geleneksele atfedilen roller içerisinde kadercilik anlayışı ve anneliğin kutsallaştırıldığı görülmektedir (Sever, 2015, s.72) ancak Pembe Hanım olaylara müdahil olmayı tercih ederek, olayların gidişatını değiştirmek için çabalamaktadır, kaderci bir anlayışı tercih etmemektedir. Çocuklarının evliliklerine müdahale etmesi ve eşini kendi istek ve talepleri doğrultusunda yönlendirmesi de dizide sıklıkla kurgulanmaktadır. Kutsal annelik rolü gereği çocuklara cinsiyet farkı gözetmeksizin eşit muamele ve özen gösterilmesi beklenirken, Pembe Hanım kızı Nursema'yı oğullarından ayırmakta, oğulları arasında ise yetenek ve algılarına göre ayırma bulunmaktadır.

⁹ "Türk Kültüründe Güç, İktidar, İtaat ve Sadakatin Yemek Sembolizmi Esasında Değerlendirilmesi" adlı çalışmada, Türk kültüründe otoritenin sembolü olan hakanın yemek oturma düzeninin merkezinde yer aldığı belirtilmektedir. Bireylerin hiyerarşik konumu, oturma düzenindeki yerlerini de belirlemektedir (Beşirli, 2011, s.142).

Fatih, Mustafa'ya göre daha yetenekli ve algısı Mustafa'dan yüksektir. Bu durum Pembe Hanım'ın annelik rolüne yansımaktadır. Pembe Hanım güç aralığı bakımından otoriteye saygı duyan, kolektivist bir aile yaşamını önemseyen, bireyci toplumun özgürlükçü yapısını eleştiren bir anne karakterini canlandırmaktadır. Pembe Hanım'ın çocukları ve torunları ile aynı evde yaşama isteği ve bunu savunması kolektivist bir toplum yaşantısının özelliklerini sunmaktadır.

Nursema: Nursema iyi eğitimi olmasına rağmen bir süre çalışmamış, evlendikten sonra iş yaşamına dahil olan, kendi ekonomik bağımsızlığını kazanmak isteyen başörtülü genç bir kadını canlandırmaktadır. Geleneksel aile görgüsü kültürü ile yetişen, ancak yeri geldiğinde bireysel haklarını savunan, eril bir kültür yerine dişil toplumun gerekliliğine inanan, bu sebeple aile çatışması yaşayan bir karakteri yansıtmaktadır. Çalışan bir kadın olma isteği annesi Pembe Hanım'ın dünya görüşü ile çelişmektedir. Nitekim Nursema'nın çalışmasını istemeyen ve buna karşı çıkan Pembe Hanım bir diyalogda *"Yazıklar olsun sana Nursema. Sen bir memurun kızı değilsin. Ev hanımıyız biz. Kadının yeri evidir. Bir erkek karısını çalıştıracak duruma düşmemeli."* diyerek kızının ev içi roller dışında bulunmasını reddetmiştir. Kadının iş yaşamında yer alması dizide kültürel nedenlere bağlı olarak reddedilirken ekonomik nedenlerle meşrulaştırılmaktadır.

Fatih: Babasının şirketinde yönetici pozisyonunda, ekonomik açıdan yeterli, yakışıklı, geleneksel bir karakteri canlandırmaktadır. Yüksek güç aralığına mensup bir bireyin özelliklerini taşımaktadır, ataerkil yapının kodlarını üretmektedir. Nitekim kolektivist yapısal özelliği ile geniş ailede yaşamayı savunmaktadır.

Ömer: Abdullah Ünal'ın kardeşi olan Ömer Ünal yurt dışında iyi bir eğitim almıştır. Ünal Şirketler Grubu'nun ortaklarından, ideolojik görünüm olarak ılımlı ve modern bir görünüme sahiptir. Kıvılcım ile evli olan Ömer, kültürel olarak iki farklı ailenin kültürel kesişim yeridir. Dişil, müzakereci, bireysel, geleneksel aynı zamanda modern bir bireyi canlandırmaktadır.

Arslan Ailesi

Kıvılcım ya da Kıvılcım Arslan: Ünal ailesinin karşısında kültürel olarak modern bir kadın imajı çizen Kıvılcım, modern, otoriter ve ekonomik bağımsızlığa sahiptir. Okul müdürü, sunucu ve yönetici gibi mesleki rolleri üstlenen Kıvılcım, aynı zamanda anne rolünü de taşıyan orta yaşlı bir karakteri canlandırmaktadır. Geleneksel kadına atfedilen, çocuklarına adanmış bir yaşam Kıvılcım için geçerlidir.

Nitekim, eşinden ayrıldıktan sonra hayatını çocuklarına adanmış, onların eğitime ve meslek sahibi olmalarına öncelik vermiştir. Kızı Doğa'nın evlenmesini istememesinin sebeplerinden biri de evliliğin kızının eğitime engel olacağı yönündeki endişesidir.

Kıvılcım, dizinin birinci bölümünde okula modern görüntüsüyle girer, öğrenciler askeri bir komut almışçasına kendine çeki düzen verir ve Kıvılcım bir öğrencisine saçlarını kestirmesini söyler. Okuldaki otoritesi evde çocukları ile olan ilişkisinde de geçerlidir. Kıvılcım'ın annesi Sönmez Hanım, Kıvılcım'ın otoriter tarzını, torunu Çimen'e şu şekilde anlatır. *"Senin annen babanı da böyle kaçırdı. Adam bunun disiplininden, askeri düzeninden, hôt zötüne dayanamadı kaçtı"* der. Bu esnada Çimen ile Sönmez Hanım göz göze gelir ve aşağıdan Kıvılcım seslenir *"Hadi Çimen eller yıkansın. Sakın okul formasıyla buraya gelinmesin."* diye uyarır. Sonrasında Sönmez Hanım söze girerek *"Kıvılcım gaz odaları ne tarafa düşüyordu? Onu da söyle bari."* şeklinde imada bulunur.

Gaz odaları, Nazilerin Yahudileri kapalı alanlarda toplu şekilde katletme yöntemlerinden biridir. Annesinin ironik bir ifade ile Kıvılcım'a Naziler benzetmesinde bulunması onun otoriter ve baskın kimliğine yönelik bir eleştiridir. Kıvılcım, Ünal ailesinden gündelik hayat pratikleri açısından farklıdır, ancak güç aralığı bakımından rollere önem vermektedir. Çocuklarının ve öğrencilerinin, onun annelik ve öğretmenlik rolüne itaat etmelerini ve saygı duymalarını beklemektedir.

Güç mesafesi açısından yüksek bir güç aralığı söz konusudur, bireysellik açısından bakıldığında ise anneanne, anne ve torunların aynı evde yaşadığı görülmektedir. Bu bağlamda, aile için kolektivist bir yapı ifadesi kullanılabilir. Ataerkil yapıdaki hegemonik erkeklığe karşı, hegemonik bir kadın karakter söz konusudur. Nitekim, bu karakter kamusal alanda müzakereci bir rol yerine, kadının birincil rol üstlenmesini savunmakta ve kadına geleneksel olarak atfedilen rolleri önemsizleştirmektedir. Kıvılcım, Fatih ile tanışma sahnesinde Fatih'e annesinin ne iş yaptığını sorar ve Fatih ev hanımı şeklinde cevap verince *"Yani çalışmıyor"* şeklinde kadının ev içi rollerini önemsizleştirir. Özetle Kıvılcım karakteri, modern aynı zamanda kutsal annelik, kolektivizm gibi geleneksel kodlara önem veren, ataerkil yapıya karşı kadının varlığını savunan bir karakteri canlandırmaktadır.

Alev: Alev rolünde Müjde Uzman yer almıştır ve daha sonrasında diziden ayrılmıştır. Alev enerjik, bekar, fiziksel görünümüne önem veren kendi organizasyon şirketinin sahibidir. Anne ve ablası ile aynı apartmanda, ancak farklı dairede yalnız yaşamaktadır. Davranışlarından dolayı annesi Sönmez Hanım

tarafından eleştirilen Alev, Abdullah Ünal ile birliktelik yaşamış ve hamile kalmıştır. Alev toplumsal kuralları reddeden, kolektivist bir yaşantı yerine bireysellik içerisinde bulunan bir kadın rolünü canlandırmıştır. Yeğenleri ona 'teyze' yerine ismiyle hitap eder ve Alev, ilişkilerinde toplumsal rolleri reddetmektedir. Müzakereci dış bir kültürün özelliklerini taşır. Geleneksele ait rolleri taşımadığı için ailesi ve çevresi tarafından eleştirilen Alev, toplumsal standartların dışındadır.

Doğa: Modern genç bir kadındır, Fatih ile evlendiğinde kültürel farklılıklar ile karşılaşmış ve bu farklılıklar genellikle kültürel çatışma ile sonuçlanmıştır. Dış hekimliği fakültesinde okuyan Kıvılcım Arslan'ın kızı Doğa, Fatih Ünal ile evlenip kız çocuğu sahibi olmuş ve sonrasında boşanmıştır. Doğa bireyci, ataerki yapının kodlarını bilmeyen, dış bir toplumun özelliklerini taşıyan bireyi yansıtmaktadır.

Kültürel Boyutlar Kuramına Göre Kültürel Farklılıkların Analizi

Kültürel boyutlar kuramına göre, bu kısımda Dey'in sınıflandırma yöntemi kullanılmıştır. Buna göre sınıflandırma kategorisinde yer alan sınıflandırmalar aktarılırken, çalışmanın temel araştırma sorularından biri olan *"Kültürel farklılıklar, dizide hangi metaforik sahneler aracılığıyla görünür hale getirilmektedir?"* araştırma sorusuna yanıt aranmıştır. Ailelerin farklılaşan yönleri incelendiğinde, aileler dil kullanım pratikleri, metaforik olarak sunulan kültürel farklılıklar, toplumsal cinsiyet, özel günlere yüklenen anlam ve ritüeller açısından farklılık göstermektedir. Aşağıdaki kategoride yer alan ifadeler şu şekildedir.

Dil Kullanımı Açısından Sunulan Kültürel Farklılıklar

Dil kullanım açısından geleneksel ve modern dünya görüşünün ve gündelik hayat pratiklerinin farklılıkları dil kullanımının farklılıklarına da yansımaktadır. Geleneksel bir aile olan Ünal ailesinde, 'Selamün aleyküm', 'Hamdusenalar olsun', 'Ya sabır', 'Ya selamet', 'Selamün kavlen', 'Hasbinallah', 'Maşallah', 'Sübhânallah', 'Rabbim', 'Hayırlı sabahlar', 'Hayırlı geceler', 'Allah'a ismarladık' ve 'Allah'a emanet ol' gibi selamlama, temennide bulunma ve tepki verme gibi cümle yapıları kullanılmaktadır.

Arslan ailesinde ise 'Günaydın', 'Merhaba', 'İyi günler', 'Hoşça kal' ve 'Güle güle' gibi ifadeler söz konusudur. Bu iki aileyi dil kullanımı bakımından ayıran temel faktör Arapça ve Türkçe kelime farklılığı ve *hayırlı* ifadesinin karşısında *iyi* ifadesinin yer almasıdır.

Voloşinov “Marksizm ve Dil Felsefesi” (2022) adlı eserinde dilin sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda toplumun ekonomik ve ideolojik yapılarıyla şekillenen bir araç olduğunu savunmaktadır. Dil ve ideoloji ilişkisi bağlamında ise dil ideolojinin hem taşıyıcısı hem de yeniden üretilmesinde bir araç misyonu üstlenmektedir. Dil aynı zamanda bir hegemonya aracıdır. Voloşinov’a göre, hegemonya kurma süreçlerinde dil manipüle edilmektedir ve yeniden üretilmektedir. Bu dizide dilin ideolojik görünümü iktidar, ideoloji ve güç ilişkileri bağlamında yer almaktadır.

Dizide bu dil farklılıkları çeşitli sahnelerde işlenmiştir. Bunlardan biri ise Pembe Hanım ve Nursema’nın, Kıvılcım’ı iş yerinde ziyaret ettikleri esnada gerçekleşmiştir. Pembe Hanım ve Nursema, Kıvılcım’ın iş yerine gider ve odasına girerler. Kıvılcım, ikisini görünce ayağa kalkar. Pembe Hanım odaya ‘Selamünaleyküm.’ şeklinde giriş yapar. Kıvılcım, ‘Hoş geldiniz.’ der ve elini uzatırken, Pembe Hanım Kıvılcım’a sarılır. Görüşme bitiminde Kıvılcım, Pembe Hanım’a ‘Güle güle, Pembe Hanım.’ diye hitap eder. Pembe Hanım ve Nursema ise ‘Hoşça kalın.’, ‘Allah’a emanet olun.’ ve ‘Allah’a ısmarladık.’ şeklindeki cümle yapılarını kullanarak işyerinden ayrılır.

Bu diyalogda selamlama, uğurlama ve temas biçimlerine bakarak kolektivist kültüre karşı bireyci kültürün kodlarını görmek mümkündür. Bireyci kültür daha az temas bağımlısı, daha formel bir kültürü yansıtırken, kolektivist kültürlerde temas ve dokunma önemli bir unsurdur.

Kolektivist kültürlerde güç aralığı yüksek olduğu için hitap biçimleri önemli sözel kodlar arasında yer almaktadır. Yaşa, role ve statüye saygı söz konusudur, güç aralığının düşük olduğu toplumlarda ise bu durum geçerli değildir. Örneğin bir sahnede Doğa, Nursema’ya ismi ile hitap etmiştir. Bunun üzerine Nursema, Doğa’ya bir otorite ve güç göstergesi olarak “*Sen bana Nursema abla, de.*” şeklinde uyarıda bulunmuştur. Bununla birlikte Doğa’nın ve Fatih’in evliliği için bir araya gelen ve kız isteme sahnesi olarak nitelendirilen sahne diyaloglarında şu ifadelere yer verilmiştir. Fatih, “*Kıvılcım Hanım*” diye hitap eder, bunu duyan Pembe Hanım, “*Oğlum, Hanım ne demek. Anne diyeceksin.*” diyerek oğlunu uyarır. Kıvılcım Hanım ise “*Yok yok, gerçekten önemi yok. Bizde bu tarz hitapların önemi yok.*” şeklinde karşılık verir. Pembe Hanım ise kendisine anne denmesini ister ve Doğa’dan “*Pembe anne ya da anne de bana.*” şeklinde istekte bulunur.

Dizide dil kullanım pratiklerinin, ideolojiler ve ilişkiler üzerinden farklılaştığı görülmektedir. Selamlama, uğurlama, temennide bulunma cümle ve kelime kalıplarını ideoloji yön verirken, ilişkilerdeki

ifade tercihlerini ise kolektivizme karşı bireysellik belirlemektedir. Nitekim akrabalık tanımlamaları üzerinden farklı bir dil yapısı kullanıldığı gibi, kullanılan bu dil yapısı sözel olmayan iletişim kodlarından kültürlerarası iletişimde yer alan mesafeye de yön vermektedir.

Metaforik Olarak Sunulan Kültürel Farklılıklar

Dizide kültürel farklılığı vurgulayan farklı metaforik unsurlar işlenmiştir. Bu metaforik öğeler gündelik hayat pratikleri içerisinde ötekini oluşturmaktadır, bir diğer ifade ile metaforik öğeler ideolojiler üzerinden çağrılmaktadır. Althusser (2020) ideolojilerin bireyleri özne olarak çağırdığını söylemektedir. Kişinin kültürel kodları onun ideolojisidir ve kişiler bu ideolojiler üzerinden betimlenerek adlandırılmaktadır. Bu bağlamda kişi tanımladığı ve içinde bulunduğu gündelik hayat pratiklerine ve 'şeylere' yüklediği anlamlara yön vermektedir, bir diğer ifade ile metaforik anlamlar kültürlerarasında farklılaşmaktadır. Kızılıcak Şerbeti'nde iki metaforik öğe seçilmiştir. Alkol ile evde ayakkabı ve terlik kullanımı kültürel farklılık açısından sık yer alan iki metaforik öğedir.

Dizide alkol konusu, ağırlıklı olarak ideolojik farklılık teması ile işlenmiştir. Alkol tarihsel süreç içerisinde anlam değişimine uğramıştır, nitekim Georgeon'a göre (2024) alkol, Osmanlı döneminde gayrimüslim birey ve topluluklara ait olarak görülürken, Tanzimat dönemi ile batılılaşma ve modernleşme ölçütü olarak anlam değişimine uğramıştır. Alkol Türk toplumunda bir yandan modernleşmenin ve Batılışmanın bir sembolü, diğer taraftan ise muhafazakâr değerler ile çatışan bir unsur olarak görülmektedir. Alkol bireysel bir tüketim nesnesi değil, aynı zamanda toplumsal kimliklerin ve ideolojik çatışmaların bir sembolü olarak görülmektedir.

Alkollü içecekler, Abdullah Ünal ve ailesi için dini karışıklık, Kıvılcım Arslan ve ailesi için ise geleneksele karşı modernizm göstergesi olarak savunulmaktadır. Nitekim dizide düğünlerde, davetlerde, etkinliklerde alkol konusu sıkça işlenmiş ve bu durum kültürel çatışmaya dönüşmüştür. Doğa ve Fatih'in düğün organizasyonu için bir araya gelen aile düğün için ikramları kararlaştırırken, Kıvılcım *"Yemek ve içkileri de otel mi karşılayacak peki?"* sorusunu sorar ve Abdullah Ünal alaycı bir gülümseme ile *"Düğün içkili mi olacak!"* şeklinde tepkisini ve karışıklığını ifade etmiştir. Bunun üzerine Kıvılcım, *"Misafirlere çay mı ikram edeceğiz?"* diyerek ironik bir ifade kullanmıştır. Karşılık olarak Pembe Hanım *"Valla bizim taraf çok memnun olur."* şeklinde yanıt verirken, Kıvılcım ise *"Valla bizim taraf hiç memnun olmaz."* diyerek,

durumdan duyduğu memnuniyetsizliği ifade etmiştir. Bu diyalogda, alkol üzerinden "bizim taraf" söylemiyle bir ötekileştirme yapılmıştır.

Bununla birlikte dizide sunulan bir diğer kültürel farklılık, evde ayakkabı ve terlik kullanımı ile ilgilidir. Arslan ailesi evde ayakkabı giyerken, Ünal ailesinde ayakkabılar çıkarılarak terlik giyilmektedir. Evde ayakkabı ve terlik kullanımı, modernizm ve bireyci toplumların özellikleriyle ilişkilendirilmektedir. Öte yandan, evde ayakkabı giyilmemesi ise dini bir anlam taşımaktadır¹⁰.

Evde ayakkabı giyme ve alkol tüketimi gibi unsurlar, modernleşme ölçütü olarak görülmektedir. Bireyci toplumlar, geleneksel olana mesafeli durarak modern unsurları tercih etmektedir. Bu bağlamda, alkol kullanımı ve evde ayakkabıların çıkarılmaması modernizmle ilişkilendirilmektedir. Dolayısıyla, terlik-ayakkabı ve alkol metaforları üzerinden aileler bireyci ve kolektivist olarak betimlenmektedir.

Bu iki metafor üzerinde din, belirleyici bir anlama sahiptir. Hofstede'nin sınıflandırmasına göre, eril toplumlar dini kaynaklardan ilham alarak gündelik hayat pratiklerine yön vermektedir. Bu bağlamda, söz konusu metaforik öğeler, aileleri yalnızca bireycilik ve kolektivizm açısından değil, aynı zamanda eril ve dişil olmak üzere de birbirinden ayırmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Sunulan Kültürel Farklılıklar

Toplumsal cinsiyet bağlamında, eriliğe karşı dişillik söz konusudur. Dizide modern ve geleneksel bireylerin rolleri birbiri içerisinde farklılaşırken, geleneksel yaşamda da kadın ve erkek rollerinin de kendi içinde ayrıştığı görülmektedir. Geleneksel yapıda erkeğe tanınan özgürlüklerin, kadın için geçerli olmadığı açıkça ortaya konmaktadır. Nitekim Nursema diğer erkek kardeşleri gibi iş sahasında yer almak istemesine rağmen ailesi tarafından sürekli eleştirilmiştir. Buna karşılık, Fatih'in evlilik öncesi ilişkisi normal kabul edilirken, Nursema'nın yaşadığı duygusal birliktelik ailesi tarafından bir utanç kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Pembe Hanım, evlilik dışı çocuk sahibi olan Fatih için anlayışlı bir dil kullanırken,

¹⁰ Ayakkabı çıkarma eylemi dini çağrışımlar ve Doğulu bağlamlarla ilişkilidir, böylece çıkarılan ayakkabılar her zaman Doğulu, geleneksel ve dini olana karşı Batılı, modern ve seküler olandır. Türkiye'deki geleneksel normlara göre evde ayakkabı giymek hijyenik olmayan ve toplumsal olarak kabul görmeyen bir davranış olarak görülmektedir. Ayakkabı çıkarma eylemi alçak gönüllüğü ve yakınlığı temsil etmektedir, camilere girerken ayakkabılar çıkarılmaktadır. Batı'da evde ayakkabı giymek yaygın bir pratik olarak kabul edilir ve Türkiye'de medya aracılığıyla modernleşme ve bireysellik ile ilişkilendirilmiştir. Evde ayakkabı giyme, modernlik ve geleneksellik arasındaki kültürel çatışmanın bir göstergesi olarak görülür (Keskin ve ark, 2015).

Nursema'nın duygusal birlikteliğini sert bir şekilde eleştirmiştir. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve geleneksel normların kadın ve erkeklere yönelik çifte standart uygulamasını yansıtmaktadır.

Geleneksel yaşamda kadının ev içi rolleri sadece iş yaşamıyla sınırlı değildir, mekanlar ve saatler bakımından da farklıdır. Nitekim geleneksel aile pratiklerinde gece bir kadının eşinden ayrı dışarı çıkması normal kabul edilmemektedir. Doğa kendi ailesi ile bir akşam yemeğinde dışarı gittiğinde bu durum Ünal ailesi tarafından hoş karşılanmamıştır. Abdullah bey, Doğa'nın nerde olduğunu sormuş ve bunun üzerine Pembe Hanım *"Abdullah Bey, gelin yok dışarı çıktı. Annesi teyzesi ile yemeğe gitti."* şeklinde cevaplamıştır. Bunu duyan Abdullah Bey karşılık olarak *"Gündüzün suyu mu çıktı. Gece gece ne yemeği? Aman böyle adet mi olur? Evli barklı kadın gecenin bir vakti sokaklarda."* şeklinde tepkide bulunmuştur.

Modern aile betimlemesinde kadın ev içi rollerinden ziyade kamusal alanda görülmelidir. Nitekim Kıvılcım karakteri de kadının kamusal alanda görünümünü savunmaktadır. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitliği anlamında da kamusal ve özel alanda kadının önceliğini önemsemektedir. Dizide, kadının kamusal alandaki görünümü ve cinsiyet eşitliği ele alınırken, Ünal ailesi eril, Arslan ailesi ise dişi kodlarla sunulmuştur. Toplumsal cinsiyet açısından, iki ailenin eril ve dişi kodlarla birbirlerinden ayrıldıkları görülmektedir. Bununla birlikte Hofstede'ye göre eril toplumlarda cinsellik, konuşulmayan ahlaki bir ölçüt olarak kabul edilmektedir.

Özel Günlere ve Ritüellere Yüklenen Kültürel Farklılıklar

Dizide işlenen iki aile için adet, gelenek ve göreneklerin farklılaştığı görülmektedir. Özel günlere yüklenen anlam ideolojiyle şekillenmektedir. Yılbaşı kutlaması, iki aileyi bir araya getirirken kültürel farklılıkları ortaya koymuştur. Bu çalışmada yılbaşı örneği incelenmiştir.

Yılbaşı Örneği

Yılbaşı, yeni bir yılın başlangıcı olarak kutlanan sosyal bir adet olarak görülmekte ve modern dünya ile ortak bir kültürü paylaşma amacıyla kutlanmaktadır. Yılbaşı, Hristiyanlıkta dini bir anlama sahipken, Türkiye'de bir eğlence anlayışı olarak görülmektedir ancak İslamiyet'le ilgisi olmadığı gerekçesiyle de eleştirilmektedir (Esgin, 2012:89 ve Işık, 1997:447).

Yılbaşı kutlamaları arasında yılbaşı ağacı, sofrası ve hediyeleşme gibi unsurlar yer alır. *Kızılca Şerbeti* dizisinde Ünal ailesi yılbaşı hazırlığı yapmazken, Kıvılcım, Ünal ailesini evine davet eder ve yılbaşı

ağacını süsler, hediyeler alır ve hindi ile yemek hazırlığı yapar. Daveti kabul eden Ünal ailesi, yılbaşı ağacı üzerinden kültürel farklılıklar nedeniyle çatışma yaşar.

Yılbaşı sahnesinde yılbaşı ağacını gören Nursema *“Ağacı da süslemişsiniz!”* diye imada bulunur. Nursema’nın imalı ifadesine karşılık Doğa, çatışmanın önüne geçmek için *“Çok güzel olmuş, değil mi?”* şeklinde cevap verir. Bunun üzerine Ömer’in oğlu Metehan, ironik bir şekilde *“Aynen, aynen, tam bizlik, bayıldık.”* der ve söze Ünal ailesinden Nilay girer. Nilay *“Yani biz pek ağaç filan süslemeyiz.”* diyerek konuya dahil olur.

Kıvılcım’ın kızı Çimen meraklı bir ifade ile *“Neden?”* şeklinde soru yöneltir. Soruyu Pembe Hanım *“Bizim adetimiz değil ya, ondan.”* şeklinde yanıtlar. Bu yanıtı karşılık olarak Kıvılcım *“Biz de öyle, çok adet peşinde koştığımızdan değil. Gözümüze güzel görünüyor. Dekoratif amaçlı yapıyoruz”.* Sonrasında, Doğa’ya Kıvılcım *“Yine sinirlerim altüst oldu. Yılbaşı süslerini günah sayan bir aileye hindi yapıyoruz.”* ifadesini kullanır. ‘Adet’ kavramının anlamının zamanla değiştiği görülmektedir. Geleneksel toplumda ötekine ait bir adet olarak görülen yılbaşı, dini bir karşıtlık göstergesi şeklinde sunulurken, Pembe Hanım bunu böyle tanımlar. Buna karşılık, Kıvılcım yılbaşını bir eğlence olarak tanımlamıştır.

Türkiye’de yılbaşı, bu iki bakış açısını yansıtarak, dinsel ve kültürel gerekçelerle reddedilen bir nosyon ya da sadece eğlence olarak görülen bir olgu olarak değerlendirilmektedir (Kumtepe, 2022, s. 1009).

Kayıp Eşya Bulma Ritüeli (Ethem Dede Ritüeli)

Ritüeller uygulanış şekli toplumsal ve kültürel özellikleri yansıtmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemi doğrultusunda kültürel farklılıkların işlendiği sahnelerden birisi de kayıp eşyayı bulma sahnesidir. Aile üyeleri, kaybolan eşyalarını ideolojik ve kültürel görüşleri üzerinden aramışlardır.

Kıvılcım yüzüğünü kaybettiğinde Kıvılcım’ın annesi Sönmez Hanım kaybolan yüzüğü bulmak için eline bir fular alarak onu bağlar ve *“Ethem Dede Ethem Dede, gömleği keten Dede, eğer bu yüzüğü bulmamıza yardım edersen, sana üç göbek atam Dede.”* der ve yüzüğü görünmez bir karakter olan Ethem Dede’den aramalarını ister ve yüzük bulunur. Sonrasında Arslan ailesi, Ethem Dedeye borcumuzu ödeyelim diyerek dans etmeye başlarlar.

Ünal ailesinde de kayıp arama yöntemi şu şekilde gerçekleşir, ailenin gelini Nilay altın bilekliğini kaybeder. O esnada evlerine gelen akrabaları Leman kayıp eşyayı şu sözler ile arar *“İbrahim Ethem, kürkünü dikem Nilay'ın bileziğini bulursan, ruhuna bir Fatih üç İhlâs Şerif okuyam”* der ve kaybolan bileziği bulurlar, dua okurlar.

Bu ritüelde iki farklı adağa rastlanmıştır. Adak kavramsal açıdan insanların var olduğu günden beri sıkıntıya düştüklerinde aracı yardımıyla isteklerini talep etme yöntemidir. İslamiyet'in kabulünden önce bu aracılığı Şamanlar ve diğer din adamları yapmıştır. İslamiyet'in kabulü ile türbe, yatır, evliya gibi din uluları aracı olarak görülmeye başlanmıştır (Türktaş, 1997, s. 41). Bu iki adaktaki kültürel farklılıkta din vurgusu yapılmaktadır, modern ailede isteme yöntemi dans ile gerçekleştirilirken, muhafazakâr ailede din üzerinden bir belirleyicilik söz konusu olmuştur. Dolayısıyla burada din, kültürel ritüellere yön vermektedir.

Kültürel Farklılık Kategorileri Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Makalede buraya kadar betimleme ve sınıflama yapılmıştır. Betimlemede karakterler üzerinden bir okuma gerçekleştirilirken, sınıflama aşamasında dizide işlenen konular kültürel farklılık bağlamında seçilerek ele alınmıştır. *“Kültürel boyutlar kuramına göre kültürel farklılıkların anlamlandırma biçimleri nelerdir?”*, araştırma sorusuna yanıt aranmıştır.

Bu soru doğrultusunda elde edilen sonuçlar ise şu şekildedir. Karakterlerin ayrımı güç aralığına bağlı olarak erillik ve dişillik üzerinden sunulurken, dizide işlenen temalar, aileleri bireyci ve kolektivist olarak sınıflandırmaktadır. Bireylerin eril veya dişil olmasını belirleyen faktör toplumsal cinsiyet farklılığıdır. Geleneksel toplumda (Ünal Ailesi) hegemonik erkek tasviri söz konusudur. Kadının kamusal alandaki görünümü ise ikincil konumdadır. Buna karşın Kıvılcım karakteri üzerinden hegemonik erkekliğe karşı kadın erkek eşitliğini savunan bir anlayış sunulmuştur. Kıvılcım toplumsal eşitliği savunan ancak güç aralığı bakımından hiyerarşi ve gücü sembolize eden bir karakteri canlandırmaktadır. Dolayısıyla güç aralığı bakımından düşük olan kültürlerin dişil olabileceği ifadesi doğrulanmamıştır. Dişil bir toplum anlayışında toplumsal eşitlik söz konusudur. Dil kullanım farklılıklarına bakıldığında ise ideolojik bir belirleyicilik vardır ve Roland Barthes'ın dil ideolojisi söylemi doğrulanmaktadır. Metaforik öğeler kültürel farklılığın belirleyicisi olurken, özel günlere ve ritüellere yüklenen anlamlar da farklılaşmıştır. Bu dizide kültürel farklılıkların sunumu din ideolojisi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Dini inanç ve değerlere

yüklenen anlam, iki aile arasındaki farklılıkların bir sonucudur. Bu çalışmada, Geert Hofstede'nin kültürel boyutlar kuramı ele alınmıştır. Hofstede, *Masculinity and Femininity: The Taboo Dimension of National Cultures* (1998) adlı eserinde, dinin toplumun eril veya dişil boyutlarının belirlenmesinde etkin bir role sahip olduğunu belirtmektedir.

Bazı dinlerde ve dini öğretilerde güç ve rekabet güdüsü ön plandadır. Bu durum, güç mesafesi yüksek kültürlerde hiyerarşi, güç ve başarı gibi unsurlarla daha iç içe bir yapı oluşturabilir. Hofstede, modernleşmenin toplumların kültürel boyutlarını etkilediğini vurgulamaktadır. Modern toplumların dişil toplumlar olduğunu ifade etmektedir. Tüm bunlar ışığında dizide din ideolojisi üzerinden bir kültürel farklılık sunularak modern ve geleneksel aile betimlemesi yapılmıştır. Bu bağlamda, geleneksel toplum; eril, güç mesafesi yüksek ve kolektivist bir yapı olarak betimlenmiştir. Buna karşılık, sekülerlik, güç mesafesine sahip olsa da dişil ve bireyci bir toplum olarak sunulmuştur.

BULGULAR VE YORUM

Kızılıcak Şerbeti adlı dizide iki farklı kültürel yaşantıya sahip ailenin ideolojik ve kültürel anlamda farklılaştığı görülmüştür. Toplumsal cinsiyet açısından, dil yapıları, metaforlar ve ritüellere ve özel günlere yüklenen anlamlar bakımından toplumların birbirlerinden farklılaştığı görülmektedir.

Bu doğrultuda temalar incelenmiş ve kültürel farklılıklar güç aralığı, erillik, dişilik ve kolektivizm, bireycilik bağlamında analiz edilmiştir. Dizide geleneksel ve modern aile kimlik betimlemeleri üzerinden bireylerin rolleri farklılık göstermektedir. Geleneksel aile tiplemesinde güç aralığı yüksek, eril ve kolektivist bir aile betimlemesi söz konusu iken, modern aile betimlemesinde ise güç aralığı düşük, dişil ve bireyci bir kültür sunumu vardır. Tüm bu özelliklere göre aileler muhafazakâr ve modern olmak üzere sınıflandırılmıştır.

Dizide din ideolojisi üzerinden bir kültürel farklılık üretimi gerçekleşmiştir. İki ailenin dini yaşantısı onların dil kullanımından, gündelik hayat pratiklerine, kadın ve erkeğe atfedilen rollere, ritüellere ve geleneklere kadar farklı açılardan işlenmiştir. Dil kullanımı açısından, "iyi" kelimesinin karşısında "hayırlı" ifadesi, iktidar ve güç ilişkileri bağlamında karşıt bir ideoloji olarak sunulmuştur.

Kadının kamusal alandaki görünürlüğü modern ve geleneksel yaşam ayırımına göre farklılaşmıştır. Bu durum toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında ele alınırken, iki ailenin bu kültürel farklılık nedeniyle çatıştığı görülmüştür.

Geleneksel ailede kadın, ev içi rollerle özdeşleştirilirken; modern ailede, kadının kamusal alandaki görünürlüğü vurgulanmış ve bu durum güç ilişkileri bağlamında ele alınmıştır. Ritüeller açısından, geleneksel ailede din ögesi belirleyici olurken; modern ailede popülerlik ön plana çıkmıştır.

“Kızılık Şerbeti” farklılıkların temsili açısından zengin bir içerik sunmaktadır. Hofstede’nin kuramı da iki farklı toplum yapısını değer ve normlarını ve yaşantı biçimlerini anlamak açısından uygun argümandır. Bu farklılıklar, dil kullanımından ritüellere, toplumsal cinsiyet rollerinden özel günlere kadar birçok alanda sunulmuştur. Dizinin sunduğu kültürel çeşitlilik, Türkiye’deki toplumsal yapının bir yansıması olarak değerlendirilebilir ve kültürel çalışmalar açısından önemli bir inceleme alanı sunmaktadır. Bu bağlamda çalışma, kültürel farklılıkların iletişim biçimleri, toplumsal roller ve ideolojik temsiller üzerindeki etkilerini anlamak için önemli bir katkı sağlamaktadır.

EXTENDED ABSTRACT

The cultural codes of societies are the elements that both distinguish them from other societies and create differences between groups within themselves. Cultural differences are one of the main dynamics that shape individuals' value judgments, norms, communication styles and daily life practices. Many studies have been conducted on the reasons for the emergence of these differences. Cultural theorists Edward T. Hall and Geert Hofstede emphasized that cultural differences are closely linked to the historical, sociological and economic background of societies. Hofstede categorized societies with dimensions such as individualist-collectivist, masculine-feminine. These categories provide an important framework for understanding how cultural norms and values are shaped.

This study aims to analyze the TV series “Kızılık Şerbeti”, which reaches a wide audience in Turkey and deals with the representation of cultural differences, on the basis of Geert Hofstede's Cultural Dimensions Theory. The series focuses on two different cultures consisting of traditional and modern family structures and reveals the values, norms and behaviors of these two groups. The research is designed to examine the extent to which the cultural differences in the series conform to Hofstede's dimensions such as power distance, individualism-collectivism, masculinity-femininity. For

this purpose, using Dey's descriptive analysis method, selected scenes from different episodes of the series were analyzed in detail.

Cultural Dimensions and Analysis Framework

Hofstede's Cultural Dimensions Theory provides a structured framework for understanding cross-cultural differences. Power distance, individualism-collectivism, uncertainty avoidance, masculinity-femininity and long-short term orientation, which are the main components of this theory, stand out as the elements that shape the value judgments and norms of societies. The traditional family in the series "Kızılıcak Şerbeti" presents a representation in line with Hofstede's cultural dimensions with its high power distance, collectivist structure and masculine values. In this family, loyalty to authority figures, importance to religious rituals and compliance with social profession at the forefront. On the other hand, the modern family is represented by low power distance, individualistic values and feminine characteristics. This family type prioritizes individual freedoms and secular values, while being more critical of social norms.

Representation of Religion and Ideology

In the series, religion is treated as one of the main sources of cultural differences. While the traditional family integrates a religious lifestyle into its practices, the modern family adopts a more secular lifestyle. This is reflected in many areas from language use to rituals. For example, while the traditional family communicates with expressions with religious connotations such as "auspicious", the modern family uses more secular and neutral expressions. Differences are also evident in the representation of religious rituals. While the traditional family attaches great importance to special occasions such as religious holidays, the modern family emphasizes more individual and popular culture-based activities. These differences are the main factors shaping the ideological conflicts and social roles of the two families.

Gender and Power Relations

Gender roles are one of the areas where cultural differences are most evident in the series. In the traditional family, women are defined by their domestic roles, while in the modern family, women's visibility in the public sphere is emphasized. This is in line with Hofstede's gender perceptions of

collectivist and professional societies. While the traditional family with a collectivist structure identifies women with motherhood and domestic duties, the modern family with an professionals structure considers women with their individual identity and professional achievements. These differences are reflected in the power relations and communication styles of the two families and form the basis of cultural conflicts in the series.

Rituals and Meanings Attributed to Special Days

Rituals and special occasions play an important role in representing cultural differences. While the traditional family focuses on religious rituals and belief systems, the modern family focuses on celebrations shaped by individual preferences and popular culture. For example, while religious holidays are celebrated with great enthusiasm in the traditional family, the modern family tends towards more secular celebrations. This difference clearly reveals the divergence in the lifestyles and value judgments of the two families.

Conclusion and Evaluation

The series "Kızılık Şerbeti" offers a rich field of analysis in terms of the representation of cultural differences in Turkey. Hofstede's Cultural Dimensions Theory provided an appropriate framework for understanding the values, norms and lifestyles of the two different family structures in the series. The study revealed that the cultural differences in the series are prominently represented in the dimensions of power distance, individualism-collectivism and masculinity-femininity. While the traditional family is shaped by religious and collectivist values, the modern family adopts an individualistic and secular lifestyle. These differences are manifested in many areas such as language use, rituals, gender roles and special occasions. The cultural diversity presented by the series can be considered as a reflection of the social structure in Turkey and offers an important area of investigation for cultural studies. In this context, the study makes an important contribution to understanding the effects of cultural differences on communication styles, social roles and ideological representations.

Çıkar Çatışması/Conflict of Interest

Yazar çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir. /The author declares that there is no conflict of interest.

Yazarların Katkıları/Author Contributions

Makale tek yazarlıdır. /The article has a single author.

This work is licensed under **Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License** (CC BY-NC 4.0).

KAYNAKÇA

- Althusser, L. (2020). *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları* (A. Tümertekin, Çev.). İthaki.
- Aydın, M. (2011). *Güncel kültürde temel kavramlar*. Açık.
- Aydın, M. D. (2006). Sözsüz iletişim ve iş ortamında üstün başarı: Öğretim elemanları örneği. *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(2), 227–255.
- Beşikci, B. (2023). İslami kimliğin dizilerdeki sunumu: Kızılıcak Şerbeti örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (52), 74–91.
- Beşirli, H. (2011). Türk kültüründe güç, iktidar, itaat ve sadakatin yemek sembolizmi esasında değerlendirilmesi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 18(58), 139–152.
- Beyazperde (2024). Kızılıcak Şerbeti dizisi hakkında haberler. <https://www.beyazperde.com/haberler/diziler/haberler-1000067285/>, Erişim Tarihi: 15.05.2024.
- Bora, T. (2021). *Cereyanlar*. İletişim.
- Borlandi, M., Boudon, R., Cherkaoui, M., & Valade, B. (2011). Sosyolojik düşünce sözlüğü. İletişim.
- Bourse, M., & Yücel, H. (2021). *Kültürlerarası iletişim kullanım kılavuzu*. İletişim.
- Cevizci, A. (2021). *Felsefe sözlüğü*. Say.
- Demir, Ö. & Acar, M. (2002). *Sosyal bilimler sözlüğü*. Vadi.
- Dey, J. (1993). *Qualitative data analysis: A user-friendly guide for social scientists*. Routledge.
- Ekman, P. & Friesen, W. V. (1971). Constants across cultures in the face and emotion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 17(2), 124–129.
- Esgin, M. (2012). Hristiyanlık'ta Noel bayramının ortaya çıkışı ve Türkiye'deki yansımaları. *Journal of Faculty of Theology of Bozok University*, 2(2), 85–96.
- Georgeon, F. (2023). *Rakının ülkesinde: Osmanlı İmparatorluğu'ndan Erdoğan Türkiye'sine şarap ve alkol (14.-21. yüzyıllar)* (A. Berktaş, Çev.). İletişim.
- Gökalp, Z. (2015). *Türk töresi*. Kültür.
- Gudykunst, W. B., Ting-Toomey, S., & Chua, E. (1988). *Culture and interpersonal communication*. Sage.
- Güngör, N. (2011). *Kültürlerarası iletişim kuramları*. Siyasal.
- Hall, E. T. (1959). *The silent language*. Doubleday.
- Hall, E. T. (1973). *The silent language*. Anchor Books.
- Hall, E. T. (1976). *Beyond culture*. Anchor.
- Hall, E. T. (1983). *The dance of life: The other dimension of time*. Anchor.
- Hall, E. T., & Hall, M. R. (1994). *Understanding cultural differences*. Intercultural.
- Hall, E. T., & Hall, M. R. (1990). *Understanding cultural differences: Germans, French and Americans*. Intercultural.

- Herder, J. G. (2004). *Another philosophy of history and selected political writings* (I. D. Evrigenis & D. Pellerin. Çev.). Hackett.
- Hofstede, G. H. (1994). *Cultures and organizations: Software of the mind: Intercultural cooperation and its importance for survival*. HarperCollins.
- Hofstede, G. (1998). *Masculinity and femininity: The taboo dimension of national cultures*. Sage.
- Hofstede, G. (2011). Dimensionalizing cultures: The Hofstede model in context. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1), 1–26.
- Işık, H. (1997). Dini köken açısından Noel ve yılbaşı. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(7), 23–45.
- Karadağ, D. (2020). *Hofstede'nin kültürel boyutları kapsamında turizm çalışanlarında bölgesel farklılıkların incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karabük Üniversitesi, Karabük.
- Kartarı, A. (2014). *Kültür, farklılık ve iletişim: Kültürlerarası iletişimin kavramsal dayanakları*. İletişim.
- Keskin Aksay, N., Kaptaner, A. S., Balatekin, N., Elgün, R., & Daşdemir, Ü. (2015). Putting yourself unto someone's shoes: A postcolonial analysis about shoe-wearing practices and representations through media in Turkey. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 87–118.
- Kumtepe, M. A. (2022). "Noel Baba adam değildir": Türkiye'de yılbaşı kutlamaları üzerine bir değerlendirme. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(3), 1009–1024.
- Liu, C., & Zhang, X. (2021). What business leaders can learn about intercultural negotiations from the Kosovo conflict. *Advances in Economics, Business and Management Research: International Conference on Economic Management and Cultural Industry (ICEMCI 2021)*, (206), 325–332.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji sözlüğü* (O. Akınhay & D. Kömürcü, Çev.). Bilim ve Sanat.
- Sever, M. (2015). Kadınlik, annelik, gönüllü çocuksuzluk: Elisabeth Badinter'den *Kadınlik mı annelik mi?* Tina Miller'dan *Annelik duygusu: Mitler ve deneyimler* ve Corinne Maier'den *No kid* üzerinden bir karşılaştırmalı okuma çalışması. *FE Dergi: Feminist Eleştiri*, 7(2), 71–86.
- Show TV (2024). <https://www.showtv.com.tr/dizi/tanitim/kizilcik-serbeti/2875>. Erişim Tarihi: 12.06.2024.
- Soydaş, A. U. (2010). *Kültürlerarası iletişim: Farklı kültürel ortamlarda çalışma ve iletişim*. Parşömen.
- Taylor, C. (2009). *Seküler çağ*. Kültür.
- TDK (2024). <https://sozluk.gov.tr>. Erişim Tarihi: 15.09.2024.
- Türktaş, M. (1997). Alanya ve köylerindeki türbe, yatır ve adak yerleri. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3), 41–46.
- Tönnies, F. (2019). *Cemaat ve cemiyet*. Vakıfbank Kültür.
- Voloşinov, V. N. (2022). *Marksizm ve dil felsefesi* (M. Küçük, Çev.). Ayrıntı.
- Williams, R. (1983). *Marksizm ve edebiyat*. Adam.
- Yanardağ, A. (2017). Örf ve adetler sosyolojisi. *Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (9), 39–63.

- Yasin, M. (2014). Örf ve âdet kuralları ile idari teamüllerin idare hukukundaki yeri. *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, 15(2), 29–44.
- Yetkiner, B. (2024). Seküler ve muhafazakâr kimlik bağlamında “Kızılıcak Şerbeti” dizisinin alımlanmasına yönelik bir çalışma. *TRT Akademi Dergisi*, 9(22), 752–779.
- Zeidabadi, M., & Kahvand, M. (2018). A cross-cultural study of global brands advertising strategies in Iran. *Proceedings of the 5th International Conference on Arts and Humanities*, 5(1), 11–24.